

***

Після завершення робочих засідань між учасниками заходу відбулася плідна дискусія, у якій взяли участь як представники Верховного Суду України, зокрема суддя Василь Гуменюк, так і гості заходу — керівник Департаменту з правових питань та прав людини ПАРЕ Ендрю Држемчевські, Філіпп Буайя та інші.

Підсумовуючи, Голова Верховного Суду України Василь Онопенко зазначив, погодившись із п. Буайя, що Верховний Суд — це лідер судової системи, подякував зарубіжним

колегам за розуміння проблем зазначеного Суду.

Висновки та рекомендації учасників круглого столу для Верховного Суду зокрема і для української системи судів загалом дуже авторитетні та важливі. Це величезна підтримка позиції Верховного Суду України. Крім того, спільне розуміння цієї проблеми і спільні зусилля в її розв'язанні дають обґрунтовану надію на те, що у найближчому майбутньому ситуацію з найвищим судовим органом України буде ви-

правлено. На певний час Верховний Суд України втратив свої повноваження, але, наголосив Василь Онопенко, я і мої колеги не втратили гідності, честі і волі до боротьби за незалежність судової системи і Верховного Суду. І як зазначалося у виступах, суддя — це насамперед людина мужня, вольова, справедлива. Тільки така людина, яка до того ж займає найвищу посаду в країні, бо вирішує долю людей, може повести за собою та захистити порушені права інших.

ВИСНОВКИ КРУГЛОГО СТОЛУ

На основі представлених доповідей та проведених обговорень учасники круглого столу дійшли таких висновків:

1. Подальшого розвитку потребує субсидіарний характер наглядово-го механізму, що впливає з положень Конвенції. Права і свободи, які гарантуються Конвенцією, повинні забезпечуватися, насамперед, на національному рівні та захищатися судовими органами держав-учасниць. Ефективність загальноєвропейської системи захисту прав перебуває у прямій залежності від національних правопорядків.

2. На національному рівні потребують вжиття додаткові заходи з метою гарантування довгострокової ефективності системи контролю, встановленої Конвенцією, забезпечення виконання рішень Євросуду та запобігання аналогічним порушенням у подальшому. Судові системи держав-учасниць мають надавати ефективні засоби захисту прав і свобод, які б забезпечували якісний та своєчасний розгляд справ відповідно до Конвенції та у світлі практики Євросуду.

3. Застосування Конвенції передбачає постійну взаємодію між національними судами та Євросудом. Для європейської системи захисту прав людини це одночасно і спосіб реалізації, і можливість розвитку, оскільки судами розкривається та поглиблюється зміст європейських стандартів у процесі їх застосування. Підвищення

якості національних засобів правового захисту посилює дієвість усього загальноєвропейського механізму.

4. Найвищі судові органи держав-учасниць є основними суб'єктами взаємодії між Євросудом і національними судовими системами. Приведення судової практики держави у відповідність із міжнародними стандартами, підвищення ефективності засобів правового захисту повинні забезпечуватися, передусім, верховними судами держав. Найвищі судові органи відіграють основну роль у застосуванні норм Конвенції, маючи можливість спрямовувати практику судів нижчого рівня. Верховні суди є невід'ємною складовою загальноєвропейської системи захисту прав, їм належить найважливіша роль у процесі імплементації європейських стандартів у сфері захисту прав людини.

5. Завдання верховного суду держави принципово відрізняються від функцій судів нижчого рівня. Роль верховного суду не зводиться лише до здійснення судочинства: він є вищим судовим органом, що забезпечує ефективність національної правової системи та дію принципу верховенства права. Верховний суд як суд останньої інстанції визначає загальну практику судочинства в судах держави, забезпечує однакове застосування законодавства всіма судами, правову єдність та визначеність, а також розвиток права. Єдність судової практики гарантує передбачуваність

змісту правових норм, які застосовуються судами держави, а також стабільність і прогнозованість судових рішень.

6. Верховний суд відіграє ключову роль у забезпеченні захисту прав і свобод людини на національному рівні, уніфікації судової практики на всій території держави. Судова практика верховного суду має бути орієнтиром для всіх судів. Верховний суд є останньою судовою інстанцією, яка сприяє розвитку права, формуючи загальну судову практику та здійснюючи остаточне тлумачення законодавства, що є орієнтиром для судів нижчого рівня. Найвищий судовий орган повинен мати відповідний обсяг повноважень, необхідних для здійснення цих функцій.

7. Подальшого розвитку потребує взаємодія верховного суду із судами нижчого рівня, зокрема, методична роль найвищого судового органу. У зв'язку з тим, що судді повинні мати високу професійну кваліфікацію, верховний суд сприяє підвищенню кваліфікації суддівських кадрів держави, у тому числі з питань застосування Конвенції та практики Євросуду.

8. Враховуючи, що право на доступ до правосуддя є фундаментальним для усієї європейської системи захисту прав людини, на національному рівні має бути забезпечено підвищення доступності ефективних засобів правового захисту, зокрема і доступ до верховних судів держав.